

*Берегсасі А. Ф.,**доктор габлітований,
професор кафедри філології**Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II**Чонка Т. С.,**кандидат філологічних наук,
доцент кафедри філології**Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II*

ГУМАНІСТИЧНИЙ ПАФОС ТВОРЧОСТІ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ (ЗА РОМАНОМ «МАФТЕЙ. КНИГА НАПИСАНА СУХИМ ПЕРОМ»)

Анотація. У статті проаналізовано морально-етичну та філософську проблематику роману Мирослава Дочинця «Мафтей. Книга написана сухим пером», яка виражає його суть, є основою усієї творчості митця.

Здійснено інтерпретацію двопланової сюжетно-композиційної структури тексту (зовнішньої – сюжетнотворчої і внутрішньої – проблемно-тематичної) та художніх засобів крізь призму досліджуваної тематики.

Досліджено авторську манеру оповіді: Мирослав Дочинець, на відміну від багатьох літераторів-сучасників, не намагається епатувати, дивувати, не вимагає додаткових інтелектуально-творчих зусиль від свого читача, він прагне одного – довіри й повільного вдумливого читання. Його романи не містять підтекстів – усе, що хоче сказати митець, він говорить відкрито: метафори й алегорії вишукані, але водночас прості й зрозумілі; мова екзотична, забарвлена закарпатськими діалектами й несправедливо забутими словами (до більшості з яких автор подає тлумачення).

Наголошено на концептуальній значущості позасюжетних елементів твору, насамперед епіграфів, філософських та морально-етичних авторських відступів, виділених у тексті курсивом.

Епіграфи до роману вказують на основні джерела та орієнтири творчості автора – Біблія (любов), філософія екзистенціалізму (відповідальність), стоїцизму (терпимість) й трансценденталізму (пантеїзм) та український ментальний світогляд Григорія Сковороди (ідеї «сродної праці», «чистої свідомості», свободи як найвищого багатства та можливості «з видимого пізнавати невидиме»).

У авторських відступах простежуємо основні морально-етичні та філософсько-онтологічні ідеї твору, речником яких є головний герой, котрий своїм життям стверджує гуманістичні ідеали: терпимість та повагу до людей; духовну свободу й самоповагу; відчуття єдності з природою й уміння цінувати, шанувати її; знаходження щастя в «сродній праці» та можливості бути корисним людям.

У висновках акцентовано: Мирослав Дочинець – автор, який пише про Людину і для Людини. Вважаємо важливим привернути увагу читацької аудиторії, особливо юнацтва і молоді, до творчості митця, основною характеристикою якої є гуманістичний пафос.

Ключові слова: гуманістичний пафос, М. Дочинець, роман, екзистенціалізм, стоїцизм, трансценденталізм, пантеїзм.

Вступ. Творчість нашого сучасника Мирослава Дочинця, лауреата Шевченківської премії, заслужено привертає увагу як

літературознавців, так і широкої читацької аудиторії. Чимало дослідників акцентують на дидактичній спрямованості творів автора, не заглиблюючися у їх філософський контекст та естетичну сутність. Деякі з них вважають його твори вдалою містифікацією чи навіть комерційним проєктом, який розрахований на зацікавлення сучасного читача у мотиваційній літературі (О. Коцарев, Т. Фасоля, О. Щур), вважаючи романи письменника дидактичними й декларативними, занадто пишномовними [Див: 1, 2, 3]. Проте варто зазначити, що жоден із критиків не заперечить краси та багатства мови художніх творів митця, яким вдається доторкнутися до душі й серця читача, чого не здатна зробити комерційна література, на чому наголошують, зокрема, В. Базилевський, О. Іщенко, Є. Свєрстюк тощо [Див: 4, 5, 6].

Так, мусимо погодитися, що твори Дочинця (як і будь-якого іншого митця) розраховані на свого читача («імпліцитного читача» з його «горизонтом очікування» за Г. Р. Яуссом), який, на нашу думку, готовий до сприйняття готових вічних істин, про які сучасна людина часто забуває в сумбурному світі. Можемо передбачити, що це читацька аудиторія середнього і старшого віку, яка прагне душевного спокою, внутрішньої гармонії, можливості знайти опору у хаотичному сьогоденні. Для молоді ці твори можуть здатися аж занадто наївними й дидактичними. Погоджуємося, що автор не передбачає для читача підводних течій, пошуків глибин підтексту, але він до цього і не прагне. Згадаймо Хемінгуей з його сухим газетним стилем і методом айсбергу. У Дочинця, дозволимо собі поетичну метафору, це метод «істини-гори», яка знаходиться над текстом, доступно, просто і красиво сформульованими життєвими істинами – бери і збагачує. Цю метафору яскраво розкрито у романі «Горянин», але й у «Мафтей» дід головного героя, розкопуючи гору, глибше пізнає себе і світ, відкриваючи «віднайдені» істини людям.

Вважаємо, що в контексті сучасного суспільно-політичного життя література має бути не лише гуманітарним дзеркалом суспільства (за Ліною Костенко), але й певною морально-естетичною терапією, що знаходимо у М. Дочинця. Однозначно виховувати читацьку культуру необхідно вже зі шкільних та студентських років, привчаючи молодь до краси і ваги слова, а не лише розважаючи їх (саме з цією метою автор адаптує свої тексти для юнацтва).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість Мирослава Дочинця активно досліджують критики й літерату-

рознавці, зокрема: М. Васьків, О. Гаврош, Л. Горболіс, М. Ісак, О. Іщенко, О. Капленко, С. Ковпик, Є. Сверстюк, Л. Скорина, М. Слабошпицький, П. Сорока, О. Талько та ін. У контексті нашої теми вагомими є результати дисертації О. Іщенко «Проза Мирослава Дочинця: проблематика і поетика» [Див: 5], у якій авторка констатує: «Гуманістичний пафос романів «Вічник», «Світован», «Криничар», «Горянин», «Мафтей» визначається глибоким переконанням М. Дочинця в безмежних духовних можливостях людини та її цінності як особистості. Провідними засобами художньої реалізації гуманістичного пафосу в романах М. Дочинця є: 1) концепція героя – виразника ідейно-естетичних позицій прозаїка, який у своїх настановах, повчаннях, філософських сентенціях апелює до високих гуманістичних ідеалів людства, наголошуючи їх неперобутність (Вічник/Світован, Горянин, Криничар, Мафтей споріднені з ним інтелектуально й духовно, їх подібність простежується у способі думання, проблемно-тематичному сегменті висловлювань персонажів і автора); 2) категорія конфлікту («людина – система», «людина – стихія»), що допомагає найповніше репрезентувати самотність героїв М. Дочинця, їхню непереможну силу волі, здібності, гуманізм світовідчуття тощо; 3) обставини, які безпосередньо впливають на процес себе-пізнання, самоактуалізації, духовного й тілесного самовдосконалення протагоністів (виживання серед природи, переслідування владою, війна, полон, ув'язнення тощо)» [5, с.199]. Погоджуємося з висновками дослідниці, однак вбачаємо необхідність ґрунтовнішого розкриття філософського контексту гуманістичного пафосу роману М. Дочинця «Мафтей. Книга написана сухим пером».

Метою статті є аналіз морально-етичної та філософської проблематики роману Мирослава Дочинця «Мафтей. Книга написана сухим пером», яка виражає його суть, є основою усієї творчості митця; інтерпретація сюжетно-композиційної структури тексту та художніх засобів крізь призму досліджуваної тематики; дослідження авторської манери оповіді, зокрема й концептуальної значущості позасюжетних елементів твору, насамперед епіграфів, філософських та морально-етичних авторських відступів тощо.

Матеріали та методи дослідження. Отже, предметом нашого дослідження є роман Мирослава Дочинця «Мафтей. Книга написана сухим пером». У своєму дослідженні послуговуємося як загальнонауковими методами дослідження, головню такими, як-от: аналіз, синтез, опис, систематизація, інтерпретація, так і літературознавчими – біографічним, культурологічним і герменевтичним.

Результати. Епіграфи до роману [Див. 7] вказують на основні джерела та орієнтири творчості автора – Біблія (любов), філософія екзистенціалізму (відповідальність), стоїцизму (терпимість) й трансценденталізму (пантеїзм) та український ментальний світогляд Григорія Сковороди (ідеї «сродної праці», «чистої свідомості», свободи як найвищого багатства та можливості «з видимого пізнавати невидиме»).

Композиція творів Дочинця завжди дворівнева: у «Мафтеї...» зовнішній сюжет – це детективна історія: у XIX ст. «у підкарпатському русинському містечку Мукачово... упродовж року пропало безвісти восьмеро дівць різних верств і сповідання... Залучили в поміч знаного в доміні зільника на ім'я Мафтей Просвирник...» [7, с. 4]. Внутрішній – це історія життя головного героя та формування його світогляду на засадах гуманізму й потреби безперервного саморозвитку. Бажання

пізнавати світ є провідним у більшості головних героїв Мирослава Дочинця (Мафтей, Відник, Криничар, Горянин), й у поєднанні з силою духу та здатністю до адаптації в будь-яких життєвих обставинах формує постать мудрого старця – речника екзистенційних істин, для якого написання свого життєпису є вищим обов'язком перед людством, адже це єдина можливість залишити у спадок знання, вартісніші за всі матеріальні цінності.

На перших сторінках роману (як і в багатьох інших творах Дочинця) акцентовано на особливій місії письменника – людини, яка пише, бо має що сказати цьому світу. «Ти напишеш – і се буде виправданням твого життя... Бо ти – божа посудина, в якій Він береже своє слово» [7, с. 5], «Приборкай ум – пиши серцем...» [7, с. 6], «Пиши, пам'ятаючи: *слово, позбавлене любови, невиразне і марне*» (тут і далі курсив автора) [7, с. 7].

Свідомість героя є глибоко трансцендентною: він знаходить у стані самозаглиблення та «довіри до себе», є духовно незалежним, визнає рівність людей, заперечує насильство над особистістю, має пантеїстичне сприйняття життя, заперечує культ збагачення, вірить в існування «наддуші», частинки якої містяться в кожній людині: «Не раз себе звідаю: а чи я є тим? Який є, такий є... Дейкують про мене: «бай, примовник, мудряк», «вселюдний чоловік», «тихо ходить, високо несеться». Дитинні люди, не розуміють, що не себе я несу – хто я такий перед Господом?! – а несу високо те, що підняв із цієї землі. І що нахилилося мені Згори. Що високо держиш, те й ціну має високу...» [7, с. 93].

Тематика роману є наскрізно екзистенційною. Дочинець досліджує становлення людини-мудреця, яка неодноразово перемагає себе і світ, живе простим, наближеним до аскетичного, природним життям, не перестає вчитися й досліджувати, є уважною й спостережливою, не боїться смерті, бо пізнала істину життя – віддавати людям те, що закладено в тобі Богом; є альтруїстом, гуманістом у всіх вимірах цього слова, цінує свободу понад життя; не боїться відповідальності, здатна на усвідомлений вибір і рішучі вчинки: «*Я не зволікаю і не постішаю, я рухаюся з часом і природою. Бо хіба мож їх обігнати?*» [7, с. 100].

Герої Дочинця, глибоко пізнаючи світ, приходять до розуміння його таємниць і усвідомлюють сенс свого існування: обираючи свободу, вони обирають гуманізм і служіння. Таким є і головний герой досліджуваного нами роману «Мафтей», від імені якого ведеться оповідь. «Йменю моє – Мафтей... Чорноризець Аввакум нарік мене так, бо заявився я в грішну сю юдоль уночі між днями апостола Матвея і великомученика Фатєя» [7, с. 29].

Світоглядні ідеали Мафтея суголосні основним постулатам філософії Сковороди: свобода є найвищим багатством для нього (відповідно, й утеча від суспільства та його суєти), вагомими для нього є чисте сумління й сродна праця: «*"Світ не переломши. Подолати його чорноту можна лише створивши нову світлість"*. От я й світив собі, роздував мізерний огник радости у світлість благодати. Тут, на привольному осонні, за мурами, за хащами і водами. І світ ловив мене щоразу рідше» [7, с. 15]; «*Сам Бог прокидається, коли радість видить у світі...* на Соломоновому персні згори було вибито «Все минає», а на spodі... «*Світ належить радісним*» [7, с. 116]; «*Жити глибиною духа означає приймати свій триб цілісно. Спирайся сміло*

на гілку долі. Входи відважно в рік життя. Ступай твердо по земній дорозі. Злітай дерзновенно над сірим світом... Бо за тобою крила свободи духа. Вони ніколи не зрадять» [7, с. 178].

Мафтей, пізнавши життя, по-християнськи задовольняється малим, уникає людської суєти, проте не є відлюдником: його триб – допомагати тим, хто цього потребує. Він повертає до життя Олексу. Відчувши чисту душу юнака, ділиться з ним своїм знанням: «Ніхто не каже – бути крилатим. Говориться – ставати ним. День кризь день... Правдешня свобода – се не миттєве пізнання. Се тривке і болісне дозрівання... Се пережиття й нутряна переміна, що вимагають напрути, терпеливості, душевного вмивання і воскресіння... Важливо знати, для чого ти прокидаєшся кожний день. І важливо лягати в мирі і з утіхою, що завтра знову прокинешся для чогось» [7, с. 179]; «Путь є чимось більшим, ніж дорога, чи ходіння, чи пережиття, чи навіть доля. Бо не він тебе обирає, а ти його. Вибіреш напрямок і йдеш. Ідеш із *чимось* і за *чимось*, а лишаєш на перепугтах *щось*. Се твої віхи у безмірі часу і простору... / – Йдеш, аби прийти першим? / – Ні, ліпшим. Ставати нині ліпшим, ніж був учора. В сьому твій поступ» [7, с. 199]. «Ставати нині ліпшим, ніж був учора» – проста філософія гуманізму життя Мафтея і життя автора, якою він щиро ділиться зі своїм читачем.

У дусі українського фольклору констатовано в романі вагомість родинного виховання: усе життя Мафтей керується дідовими настановами: «Пам'ятай: *дурний меле язиком, розумний говорить головою, мудрий – руками і серцем. Який хосен із того, що ми говоримо. Помічають і оцінюють лише те, що ми зробили... Бо стільки в нас цін, скільки тих, що хочуть уподібнитися нам... Якщо ти не маєш те, що любиш, полюби те, що маєш*» [7, с. 80].

Незабутньою для нього залишається і материнська наука: «...її бесіда зависала в воздуху й довго не розвіювалася, як золотий пилко цвіту... Вже тоді тонким мізерним розумом я доходив, що мова має чари. І якщо ти їх відчуєш, то й сам стаєш на крихту чародієм» [7, с. 183]; «*Якою рукою подаєш – такою дістанеш*» [7, с. 182]; «Примірайся, синку, до всякого діла... Набирайся всякого знання, найперше того, що приносить хосен людям» [7, с. 184]; «*Маєш терпець – будеш мистець*» [7, с. 185]; «*Файне й добре видіти – в сьому щастя і є... Мало того, крихти краси й добра мати розсівала довкола. Сила-силенна душ причастилася тим. І в першу голову я*» [7, с. 186].

Про своє навчання він щиро і з радістю розповідав Олексі, передаючи йому власний досвід і знання, як власному синові: «Тутки, при Божому челядникові, засяг я наук. Се одна з двох моїх шкіл. / – «Чого навчив вас той старець?» – запитав Олекса. / – Багато чого. А найперше – втокмачив мені, що я **sui generis, себто – особливий, ні на кого не схожий** (тут і далі виділено нами – А. Б., Т. Ч.). Як се могло не любитися... Вже перегодом я дізнався, що так він називав кожного учня до мене і після мене. При тому, що нікого для вихови не добирав, радше спасав їх від сирітської долі. А заодно й направляв... Ким же мені був Божий челядник? Може, каменем, який кладуть у ямку під саджанець горіха. Опорою для мого кореня. ...Напутником був... Той, що направляє путь...» [7, с. 277]; «Мій навчитель Аввакум прихилив мені світ книг: *"Із найцінніших дарів, не одержаних людиною від природи, а створених із власного духа, світ книг найбільший, а слово писемне – священне"*» [7, с. 232].

Мамка Олексу благословила: «Бережи свій хліб. І не роби того, що не зробив би твій отець», а Мафтей повчав: «Роби не благородно, а правильно. Роби так, як належить робити в світі

людей, але роби се під Божим оком. Не чини зла нароком... Ти можеш зіткнутися зі страхами, з якими змагався в дитинстві. Значить, ти їх не переміг, і вони ожили. Але ти вже не такий слабкий... Душа трудиться день і ніч... Ломається звичний плин життя, можеш обрати інший берег, змінити рід праці, близьких, обставу. Кортить побути одному... дедалі більше цікавий собі... Приходять слова, ясні, прості, а головне – твої... І ось ти вже говориш від себе і про себе, приймаєш власні рішення і – о, благословенна мить! – береш на себе чужу совісність, опіку за когось. Сей тягар, сей хрест страшний і важкий, але ти вже на обраному путі і обраний ним. Ти в дорозі. Все більше розвидняється овид, і ти вже здогадуєшся, куди прямуєш, де і ким хочеш бути. І сей вибір, ся воля є свободою духа. Твої крила...

Змінитися на ліпше – завжди означає перемогу життя над смертю. Війна закінчена лише для мертвих» [7, с. 196, 278–279].

В молоді роки у розмові з Руженою, своїм першим і єдиним коханням, ще юний тоді Мафтей пророче говорить: «*Гештальт – се повинність вищого значення. Те, що ти повинен примножити, слугуючи сродному ділу. Ми є доповненням наших родимців і наших учителів, продовженням чийогось початку. Ми – живі ланки живого ланцюга. Тому не сміємо занедбати призначення, повинні відбутися свій гештальт непохитно й до кінця... Лише завершеність дає чуття цілості і повноту спокою. Навіть у намірах треба бути цілісним, бо незавершений гештальт в'яже нас путями до місць, до обставин і до людей. А то є добродіє у в'язненні. А ми ж вільні обрати свою долю і волю, чи не так?..» [7, с. 238]. Саме цей гештальт поєднує дві сюжетні лінії роману, адже Мафтей і Ружена протилежні як світло і темрява: він живе для служіння людям, вона прагне служіння для себе. Недаремно він порівнює її зі стихіями: «А очі наближалися з невідворотністю грозових хмар. І я впав, поринув у той жовто-зелений вир. Що це? Озеро, ріка, море? Дощ. Дощ у її очах. І згадалося... почуте: «*Не вдержити силою дощ. Ріку це можна стримати, перегативши її. А дощ ні...*» [7, с. 113]. У хвилини одкровення Мафтей намагався застерегти кохану від темряви, щоб утримати біля себе: «Стяйся, Ружено, то лише віск, хоч і чорний. І нащо тобі та чорнота? / – Чорне мило полотно відбілює... Темноти в світі більше, ніж ти догадуєшся. А як ще з нею змагатися? / – Темноту поборює світло. Коли сонце над головою, навіть тіні никнуть. Що вже казати про ясноту Духа! ...Либой знаєш: хто ворожить, той душею наложити. / – Я рожена, сама не відаю для кого і для чого... Баба-волошка читала мені по зіздах... Маєш «княжу зізду», сказала волошка... А може, жриця-княжениця...» [7, с. 152–153]. Ружена так і не змогла змиритися з тим, що він мудріший, добріший за неї, тому вона чесно зізнається: «Я й далі чомусь дивлюся на тебе, як травина на дерево, як калабатина на хмару. І мене се огірчує, змізерює» [7, с. 241].*

Справжнє ество Ружени відкрилося Мафтею в образі соляної статуї, якою похвалилася йому кохана, – «вирубана з солі жінка... Істота, роздвоєна в двох вимірах, двох царинах – світлої і темної» [7, с. 243]. В ту ніч вона зізналася, що їй «самотньо серед людей» [7, с. 244]. Саме тому вона зрадила їхнє кохання, обравши статки, і втекла з управителем Кравсом [7, с. 247]. Ружена мріяла про служіння для себе і прагла цього понад усе, здійснивши злочин: вона зробила з дівчат, яких виманила з їх рідних домівок, весталок, служниць, що сліпо підкорялися її волі, щоб відчувати себе «жрицею-княженицею».

Мафтей сприйняв все спокійно, проте більше ніколи не підпустив до себе жодну жінку, залишившись на все життя самотником: «Світ великий. Сю правду мені роковано було збагнути в глухій закутині гір. Світ не тільки великий, але й завжди новий. І в ньому завжди є місце для тебе. Лише твоє місце. Пережиття з Руженою наблизили мене самого до себе... На піднебесних вершинах, що захрясли в непрозирених ялинниках, я поставив собі: *не кликати того, що мине – дати йому відійти. Не чекати будучого – дозволити йому наступити. Не ускладнювати насущного – хай стається те, що має ставатися*» [7, с. 248–249], що повністю збігається з філософією стоїцизму.

Недаремно саме Мафтею вдалося з'ясувати причини зникнення дівчат і відшукати їх: «...труїні випари від болиголов заволкли маревом і воздуха... Лукавість сього зела в тому, що воно викликає і млість, і паморочення, і забуття, і радісний запал... Нитки... Чому вони так спантеличили мене? Хіба я не уповаю в своїх ходах на провідну нитку, яка б мене вивела на биту дорогу?! От і привела вона мене туди, куди і їх, тих восьмеро небожатонок – до сухого дерева на пустоші, отруєній дурманним зіллям. Де і в мудрого ум попливе... Ось де перетин восьми протоптів у безвість. Саме тут серцевина загадки. Кожду з дівок привела сюди нитка о двох кінцях – страх і потьмарення» [7, с. 176–177]. Ці нитки привели Мафтея з Олексою до місця, де створила Ружена для себе «Едем», де прислужували їй зниклі дівчата. Любов до родичів та коханих, туга за рідною стороною, мудро пробуджена в них Мафтеєм за допомогою речей, принесених з їхніх домівок, повернула дівчат до тям і до їх батьківщини: омана спала з очей завдяки любові.

Випробування на своєму життєвому шляху Мафтей приймає стоїчно, з християнським терпінням, життєствердно: «Коли Бог хоче зробити нам дарунок, Він загортає його в якийсь клопіт. І чим дорожчий заповідається дар, тим більший пук гризот» [7, с. 25].

Проблеми сучасного світу вбачав Мафтей, як і його учитель, у небажанні людей прийняти одне одного як творіння Боже: «Наймирніший на сій землі Чоловік сказав. *Бо де люди – там і колотнеча, там і силоміття. Рука руку дурить, око окові не довіряє... Тому, що ми яко людність зросли в лісі серед хижаків. І ми досі вважаємо світ ворожим, усякчас із насторогою чекаємо нападу здобичника. Віковічна війна одне з одним і з самим собою...*» [7, с. 260].

У розмові з Олексою Мафтей констатує: «Справедливість лише в пеклі. /– А що тоді в раю? /– Любов» [7, с. 166]. Саме любов здатна повернути в людські душі та їх життя гармонію.

Прикладом гармонійного співіснування різних за релігійними поглядами, але мудрих, добрих людей, показані стосунки Аввакума та Елейзара: «Аввакум тісно братався з молодим хасидом Елейзаром. Що їх єднало? Запевне, що *три чинні "Л": любовтрудіє – працьовитість, любочестіє – потреба внутрішньої свободи і любомудріє – кохання в філософії*. Три «люботи», як називав їх сам Божий чоловік. А в які се було вбрано одежі і якими кадилами освячено – то пусте» [7, с. 211], адже «*любов – єдина неподільна цілість сього світу*» [7, с. 44].

На основі наведених цитат можемо стверджувати, що в авторських відступах розкрито основні морально-етичні та філософсько-онтологічні ідеї твору, речником яких є головний герой, котрий своїм життям стверджує гуманістичні ідеали: терпимість та повагу до людей; духовну свободу й самоповагу; відчуття єдності з природою й уміння цінувати, шанувати

її; знаходження щастя в «сродній праці» та можливості бути корисним людям.

Висновки. У своїй статті ми проаналізували морально-етичну та філософську проблематику роману Мирослава Дочинця «Мафтей. Книга написана сухим пером»: окреслили порушені у романі екзистенційні проблеми буття людини – самопізнання, визначення життєвих пріоритетів та цінностей, усвідомлення власного шляху та призначення, відповідального ставлення до своїх вчинків та взаємин із суспільством; проілюстрували метафори й алегорії; акцентували на концептуальній значущості позасюжетних елементів твору – насамперед епіграфів, філософських та морально-етичних авторських відступів, виділених у тексті курсивом.

Отже, Мирослав Дочинець – автор, який пише про Людину і для Людини. Вважаємо важливим привернути увагу читачкої аудиторії, особливо юнацтва і молоді, до творчості митця, основною характеристикою якої є гуманістичний пафос.

Підводячи підсумки, хочемо акцентувати на необхідності введення вивчення творів Мирослава Дочинця до навчальних програм з літератури як для загальноосвітніх, так і для вищих навчальних закладів, оскільки вони сповнені гуманістичним пафосом і стверджують важливість освіти, людяності, самовдосконалення, любові одне до одного, яких так бракує у сучасному світі.

Література:

1. Коцарев О. Як подружитися з грошима, собаками й водою. URL: <https://www.zakarpattia.net.ua/News/97915-IAK-podruzhytysia-zhroshyma-sobakamy-i-vodoiu> (дата звернення: 13.02.2024).
2. Фасоля Т. Вороняча мудрість від Мирослава Дочинця. URL: <http://www.litakcent.com/2013/02/20/voronjacha-mudrist-vidmyroslava-dochyncja/> (дата звернення: 15.02.2024).
3. Щур О. Український Коельйо: Мирослав Дочинець зумів угадати запити типового читача. URL: <http://www.zakarpattia.net.ua/News/93717-Ukrainskyi-KoelioMyroslav-Dochynets-zumiv-uhadaty-zapyty-typovooho-chytacha>. (дата звернення: 13.02.2024).
4. Базилевський В. «Куди не кинь, підстеріга чужизна...» URL: <http://www.vox.com.ua/data/2013/09/01/volodymyr-bazylevskiy-kudyne-kyn-pidsteriga-chuzhyzna.h> (дата звернення: 13.02.2024).
5. Іщенко О. А. Проза Мирослава Дочинця: проблематика і поетика. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2020. https://chtyvo.org.ua/authors/Ischenko_Olena/Proza_Myroslava_Dochyntsia_problematyka_i_poetyka/(дата звернення: 15.04.2024).
6. Сверстюк С. Мудрість серця: про книгу «Вічник». *День*. 2012. № 13-14 (27 січня). С. 23.
7. Дочинець М. Мафтей. Книга, написана сухим пером: роман. Мукачево: Карпатська вежа, 2016. 352 с.

Beregszaszi A., Chonka T. The humanistic pathos of Myroslav Dochinets' work (based on the novel "Maftей. The book is written with a dry pen")

Summary. The article analyzes the moral-ethical and philosophical issues of Myroslav Dochinets' novel "Maftей. The book written with a dry pen" expresses its essence and is the basis of all writer's work.

The interpretation of the two-level plot-compositional structure of the text (external – plot-creating and internal – problem-thematic) and artistic means through the prism of the topic under research were carried out.

The author's manner of narration was studied. Myroslav Dochynets, unlike many contemporary writers, does not try to shock or surprise, he does not require additional intellectual and creative efforts from his reader. He seeks only one thing – trust and slow thoughtful reading. His novels do not contain subtexts – everything the writer wants to say, he says openly. His metaphors and allegories are exquisite, but at the same time simple and understandable. The language of the novel is exotic, coloured by Transcarpathian dialects and unjustly forgotten words (for most of them the author provides an interpretation).

Emphasis is placed on the conceptual significance of non-plot elements of the work, first of all on epigraphs, philosophical, moral and ethical author's digressions, highlighted in the text in italics.

Epigraphs to the novel indicate the main sources and orientations of the author's writings – the Bible (love), the philosophy of existentialism (responsibility), stoicism (tolerance) and transcendentalism (pantheism) and the Ukrainian mental worldview of Hryhoriy Skovoroda

(the ideas of "favourite work", "pure consciousness", freedom as the highest wealth and the opportunity "to learn the invisible from the visible").

In the author's digressions, we observe the main moral-ethical and philosophical -ontological ideas of the work, the spokesman of which is the main character, who affirms humanistic ideals by his life. They are the following: tolerance and respect for people; spiritual freedom and self-respect; a feeling of unity with nature and the ability to appreciate and respect it; finding happiness in "favourite work" and the opportunity to be useful to people.

In the conclusions, the article emphasizes that Myroslav Dochynets is an author who writes about Man and for Man. We consider it important to draw the attention of the readers, especially young people, to the writer's work, the main characteristics of which is humanistic pathos.

Key words: humanistic pathos, M. Dochynets, novel, existentialism, stoicism, transcendentalism, pantheism.